

Oulussa jokainen kuuluu ja vaikuttaa

Kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelma

OULU

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

Sisältö

Johdanto.....	3
1 Toteuttaminen	5
2 Osallisuutta, vaikuttamista sekä yhdessä tekemistä edistävät toimet.....	7
3 Alueellinen toimintamalli	9
3.1 Alueelliset verkostot	9
3.2 Kohtaamisen paikat	11
4 Lasten ja nuorten osallisuus ja vaikuttaminen.....	12
5 Ikääntyneiden osallisuus ja vaikuttaminen	14
6 Vammaisten yhdenvertainen osallisuus	16
7 Vapaaehtoinen toiminta	17
8 Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen palvelujen kehittämisessä ja päätöksenteossa.....	18
9 Viestintä, vuorovaikutus, koulutus ja tutkimus.....	20
10 Resurssit, arviointi ja mittarit	22
Liite 1: Lakeja, joihin kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen perustuu.....	24

Johdanto

Oulu on elinvoimainen ja toimintakykyinen. Se on viihtyisä ja houkutteleva – alueiden omaleimaisen identiteetin sekä kestävän kehityksen verkostokaupunki. Sisäisen verkostorakenteen kehittäminen on osa vahvaa Oulua.

Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen on tärkeä osa Oulun toimintaa, demokratiaa, palveluja sekä niiden kehittämistä. Oululaiset osallistuvat kunnan ja sen toiminnan pitkän aikavälin suunnitteluun, asiakaslähtöisiin palveluihin sekä toiminnan tuloksellisuuden arviointiin. Yhteinen tavoitteemme on kuntalaisten hyvinvointi ja kestävä kehitys.

Kunnalliset palvelut ja demokratia sekä kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen linkittyvät entistä tiiviimmin toisiinsa sekä yhteiskunnassamme että maailmalla tapahtuviin muutoksiin. Kunnallisten asioiden valmistelun ja päätöksenteon tulee olla läpinäkyvää ja avointa. Oululaisten osallisuutta ja vaikuttamista edistää luottamushenkilöitä valittu lähidemokratiatoimikunta.

Alueelliset verkostot sekä asukkaiden toiminta asuinalueilla ovat keskeinen ehkäisevän toiminnan väline, joilla Oulu tukee asukkaiden hyvinvointia. Yhteisöllisyys on ihmisen peruspiirre ja erottamaton osa hyvää elämää. Yhteisöllisyys on monin eri muodoin toteutuvaa ihmisten vapaaehtoista toimintaa. Vapaaehtoinen toiminta on osallisuutta ja vaikuttamista omaan ja kanssaihmissen hyvinvointiin.

Osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelman tavoitteena on:

- Oulu, jossa jokainen kuuluu ja voi osallistua.
- Yhdessä tekemisen Oulu.
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen kuntalaisten osallisuudessa ja vaikuttamisessa.
- Kehittää kunnallista päätöksentekoprosessia siten, että kuntalaiset voivat osallistua ja vaikuttaa jo asioiden valmisteluvaiheessa. Kaikkia kuntalaisia kuullaan – tuetaan heikommassa asemassa olevien osallisuutta ja kannustetaan heitä osallistumaan.
- Aktiiviset ja kiinteät alueelliset verkostot. Asukkaiden, yhdistysten, järjestöjen, julkisten ja yksityisten palvelujen yhdessä tekeminen.

Oulun alueelliset verkostot

Oulussa toimii runsaasti erilaisia yhdistyksiä ja järjestöjä: asukas- ja kyläyhdistyksiä, eläkeläisjärjestöjä, kansanterveystyön- ja vammaisjärjestöjä, hyvinvointia tukevia yhteisöjä, maahanmuuttajien yhteisöjä, metsästysseuroja, naisjärjestöjä, opiskelija-järjestöjä, urheiluseuroja, yleishyödyllisiä yhteisöjä.

Lisätietoja ja yhteystietoja:

<http://www.ouka.fi/oulu/paatoksenteko-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta>

Tutustu ja tule mukaan yhdessä tekemiseen!

1 Toteuttaminen

Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen toteutuvat monipuolisesti Oulun toiminnassa ja palveluissa. Alueelliset verkostot toimivat kaikilla Oulun asuinalueilla. Toiminnassa on mukana asukasyhteisöjä, asukastupia, alueellisia yhteistyöryhmiä, lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden osallisuusryhmiä. Toiminta on monipuolista kansalais-, järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa. Alueellinen yhteistyö on kaikille avointa, kaikkien ikäryhmien osallistumista ja asukkaiden hyvinvointia edistävää toimintaa. Tulevaisuudessa asukkaat, yhdistykset ja järjestöt sekä julkiset ja yksityiset palvelut toimivat yhä laajemmin ja luovemmin yhdessä. Kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen perusta on Oulussa toteutettu monipuolinen asukas- ja vapaaehtoistoiminta, eri kansalaisjärjestöjen toiminta sekä asukkaiden ja palvelujen järjestäjien yhteistyö.

Oulu välittää ja kannustaa!

Kaupunkistrategia Oulu 2020 tavoitetila

Rohkeasti uudistuva Skandinavian pohjoinen pääkaupunki.

Oulun osallisuuden ja vaikuttamisen visio

Keskiössä ihminen.

Oulun kaupungin arvot ohjaavat toimintaa

Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen perustuu Oulun arvoille: **Rohkeus, Reiluus, Vastuullisuus.**

Mitä arvot merkitsevät meille?

Rohkeus: Suhtaudumme rohkeasti ja luovasti tulevaisuuteen. Uskallamme muuttaa rakenteita ja suhtaudumme riskinottohaluun myönteisesti ja hyväksymme mahdollisen epäonnistumisen.

Reiluus: Toimimme avoimesti ja otamme toiset huomioon sekä arvostamme kohtuullisuutta ja inhimillisyyttä. Olemme tunnettuja reilusta meiningistä.

Vastuullisuus: Kannamme vastuuta omasta ja läheistemme hyvinvoinnista. Huolehdimme kestävästä elämäntavasta ja toimimme siten, että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus tehdä valintoja.

2 Osallisuutta, vaikuttamista sekä yhdessä tekemistä edistävät toimet

---

1. Tuetaan asuinalueiden omaleimaista identiteettiä ja siihen liittyvää kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa.
2. Kehitetään yhteisöllisyyttä rakentavaa, osallistuvaa kulttuuri- ja liikuntatoimintaa.
3. Kehitetään vuorovaikutteista, ennakoivaa viestintää.
4. Järjestetään kuntalaisten, valmistelevien viranhaltijoiden ja poliittisten päättäjien vuorovaikutteisia keskustelutilaisuuksia osana kunnan strategian ja talousarvion laadintaa sekä toiminnan tuloksellisuuden arviointia.
5. Laaditaan kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen tilinpäätös osana kaupungin talous- ja toimintasuunnitelmaa.
6. Toimitaan arvojen – rohkeus, reiluus, vastuullisuus – mukaisesti.
7. Kaikessa kuntalaisten osallisuudessa ja vaikuttamisessa edistetään kestävä kehitystä.
8. Kannustetaan kaikkia kuntalaisia ottamaan vastuuta itsestä, kanssaihmisistä ja ympäristöstä eri kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan muodoin.

9. Kootaan asuinalueiden asukkaat, yhdistysten ja järjestöjen sekä julkisen ja yksityisen sektorin toimijat kiinteiksi alueellisiksi verkostoiksi.
10. Mahdollistetaan asukkaiden vapaaehtoistoimintaa eri tavoin, mm. toiminta-avustuksilla, edistämällä kaupungin tilojen yhteiskäyttöä.

3 Alueellinen toimintamalli

3.1 Alueelliset verkostot

Oulun kaupungin alueellisen toimintamallin muodostavat asuinalueilla toimivat **yhteistyöryhmät**. Toiminta on sektorirajat ylittävää yhdessä tekemistä. Alueellisten verkostojen toiminta edesauttaa osaltaan asukkaiden osallisuutta ja vaikuttamista elinympäristöä ja palveluja koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Alueellisten yhteistyöryhmien keskeisenä tehtävänä on:

- Koota toiminta-alueen asukkaat sekä kolmannen, julkisen, ja yksityisen sektorin toimijat kiinteäksi ja aktiiviseksi verkostoksi ja vahvistaa näiden yhdessä tekemistä.
- Toteuttaa käytännössä kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelmaa sekä toimintaa ohjaavia periaatteita.
- Kehittää alueellisella toimintamallilla asukkaiden, yhdistysten, järjestöjen, julkisten palvelujen, yrittäjien sekä poliittisten päättäjien valmiuksia ennakoida asukkaiden ja elinympäristön keskeisiä tarpeita ja kehitystä.
- Osallistaa ja tuoda esille myös vaikutusmahdollisuuksiltaan helposti syrjään jäävien asukkaiden – esimerkiksi tukea tarvitsevat lapsiperheet, nuoret, ikäihmiset, maahanmuuttajat sekä vammaiset – tarpeet.
- Osallistua alueellisen toimintarahan budjetointiin.

Alueelliset yhteistyöryhmät muodostuvat mm. seuraavista tahoista:

- kunnalliset palvelut
- muut julkiset palvelut (mm. ev.-lut. srk ja poliisi)
- asukkaat ja heitä edustavat asukasyhteisöt
- kolmannen sektorin yhdistykset ja järjestöt
- alueilla toimivat yksityiset palvelut
- luottamushenkilöt

Oulun Raadit ovat kaikille kuntalaisille avoimia keskustelutilaisuuksia. Raatien tarkoituksena on vahvistaa kuntalaisten osallisuutta ja vaikuttamista kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin sekä palvelujen järjestämiseen. Oulun raadit ovat vuorovaikutteisia tilaisuuksia, joissa keskustellaan ajankohtaisista asioista. Keskustelujen anti viedään päättäjille tiedoksi. Raateja järjestetään vuosittain noin neljä eri puolilla Oulun kaupunkia. Raatien puheenjohtajana toimii kaupunginhallituksen puheenjohtaja.

3.2 Kohtaamisen paikat

Virikkeellinen asukastupatoiminta, kylätalot ja muut yhteisölliset tilat

Asukastuvat ja kylätalot ovat esimerkkejä kotiseutuidentiteettiä tukevista, kaikkien asukkaiden ja palvelujen yhteisistä olohuoneista ja yhdessä tekemisen keskuksia. Asukastupa- ja kylätalotoimintaa toteutetaan osana alueellista toimintamallia. Toiminta koostuu yleishyödyllisestä vapaaehtoistoiminnasta, arjen hyvinvointia tukevista palveluista sekä työllisyyden hoidosta. Sitä toteutetaan sopimuspohjaisena kumppanuustoimintana toimintaan mukaan hyväksytyjen, rekisteröityjen asukasyhteisöjen kanssa. Asukastuvat ja muut yhteisölliset tilat ovat asukkaiden ja yhdistystoimijoiden käyttöön tarkoitettuja tiloja.

4 Lasten ja nuorten osallisuus ja vaikuttaminen

Lapsilla, nuorilla ja heidän vanhemmillaan tulee olla mahdollisuus osallistua kaikkeen heitä koskevan toiminnan kehittämiseen, järjestämiseen ja arviointiin. Oulussa lasten ja nuorten osallisuuden toteutuksesta vastaa sivistys- ja kulttuuripalvelut. Sivistys- ja kulttuuripalveluissa on keväällä 2014 valmistunut raportti, jossa pyritään kehittämään yksilöön ja ryhmään kohdentuvia toimenpiteitä, sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Raportista nousseiden kehitysideoiden pohjalta on tehty kysely sivistys- ja kulttuuripalveluista kaikille Oulun 9.-luokkalaisille.

Oulussa on käytössä nuorisovaikuttamisen malli, jolla edistetään lasten ja nuorten osallistumista ja lisätään heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan. Sivistys- ja kulttuuripalveluissa esimerkiksi koulut, nuorisotilat, liikuntapaikat ja kulttuurilaitokset tukevat lapsia ja nuoria aktiiviseen ja demokraattiseen kansalaisuuteen elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti.

Kaikki Oulun kaupungin suuralueet ovat mukana toiminnassa. Alueelliset nuorten osallisuusryhmät on valmennettu ja koulutettu osallistumaan ja vaikuttamaan. Jokaisessa perusopetuksen yksikössä on yhdysopettaja, joka huolehtii koulun osuudesta toiminnassa. Alueryhmien toimintaa tukee ja valmentaa alueen nuorisotyöntekijä. Vanhemmille 15–19-vuotiaille nuorille on oma erillinen edustajistonsa, joka on koko kaupungin laajuinen osallisuusryhmä. Nuoret toimivat tiiviissä yhteistyössä päättävien tahojen kanssa ja osallistuvat mm. kaupunkisuunnitteluun ja kaupunkistrategian luomiseen. Vuosittain kaikki osallisuusryhmät kohtaavat lasten ja nuorten

kaupunkikokouksessa, joka on lasten ja nuorten ylin päättävä elin Oulussa. Kaupunkikokouksessa esitellään lausuntoja ja määrärahaesityksiä, joiden pohjalta osallisuusryhmistä valittu edustajisto tekee päätökset.

Varhaiskasvatuksen osallisuushankkeella mahdollistetaan lasten ja henkilöstön osallisuus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on aktiivinen ja osallistuva rooli suhteessa omaan työhön ja sen kehittämiseen. Lasten osalta tämä tarkoittaa sitä, että lapset ovat omassa toimintaympäristössään aktiivisia ja osallistuvia toimijoita.

5 Ikääntyneiden osallisuus ja vaikuttaminen

Ikääntyneiden osallisuus ja vaikuttaminen osana Oulun pitkän aikavälin suunnittelua ja perustoimintaa edellyttää ikäihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa laajenevaa vuorovaikutusta, osallisuutta ja vaikuttamista elinympäristön, asumisen, liikenteen ja palvelujen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Heikommassa asemassa olevaa ikääntyvää väestöä tuetaan ja kannustetaan osallisuuteen. Hyvän demokratian toteuttaminen tukee ja vahvistaa ikääntyvän väestön elinvoimaa, hyvinvointia, yhteisöllisyyttä sekä yhteistä vastuuta elinympäristöstä. Tämä osallisuus kiinnittää myös ikääntyvän väestön elämään.

Keskeisiä näkökulmia ikääntyneiden osallisuudessa ja vaikuttamisessa:

- omaehtoinen terveydestä, kunnosta ja vireydestä huolehtiminen yhteisöllisin toimintamuodoin
- yhteisöllisyyttä rakentava, ikäihmisiä osallistava, omaehtoinen kulttuuritoiminta
- sukupolvien välinen toiminnallinen vuorovaikutus, yhdessä tekeminen
- vapaaehtoistoiminnan kehittäminen sekä tuen tarvitsijoiden että aktiivisten ikäihmisten osalta
- tietoyhteiskunnan kehittäminen kansalaisyhteiskuntana; ikäihmisten kotona asumisen tukeminen tietoyhteiskuntavalmiuksia kehittämällä
- ihmisarvoinen hoiva ja palvelut

Oulussa toimii vanhusneuvosto, joka on Oulun kaupunginhallituksen toimikaudeseen asettama toimielin. Vanhusneuvoston tehtäviä ovat mm.

- Olla aktiivinen toimija vanhuspalvelulain 11 §:n 2 momentissa todetuissa asioissa.
- Edistää osaltaan arvokkaan vanhuuden toteutumista.
- Edistää ikääntyneiden tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen osallisuuden mahdollisuuksia.
- Vaikuttaa ympäristön suunnittelussa ja toteutuksessa siihen, että vanhusten liikkumisen ja asumisen tarpeet otetaan huomioon.
- Edistää palvelujen saatavuuden ja laadun yhdenvertaisuuden toteutumista.
- Edistää toiminnassaan ikääntyneiden henkistä hyvinvointia ja hiljaisen tiedon ja taitojen siirtymistä sukupolvelta toiselle, sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja solidaarisuutta.
- Osallistua ikääntymispoliittisen ohjelman laadintaan ja arviointiin ja seurata ohjelman toteutumista.
- Osallistua vanhuksia koskevien sähköisten palvelujen kuntalais- ja asiakaslähtöiseen kehittämiseen (esimerkiksi lausunnot).
- Tiedottaa aktiivisesti ikääntyneitä koskevista asioista.
- Verkottua paikallisesti ja valtakunnallisesti ikäihmisten osallisuutta, vaikuttamista sekä hyvinvointia edistävien tahojen kanssa.

6 Vammaisten yhdenvertainen osallisuus

Ketään ei saa asettaa eri asemaan vamman perusteella, sanotaan Suomen Perustuslain pykälässä 6. Monet palvelut kuitenkin ovat vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien tavoittamattomissa esteellisen ympäristön ja vääristyneiden asenteiden vuoksi. Asenteisiin voidaan vaikuttaa vain sillä, että vammaiset otetaan tasavertaisina toimijoina mukaan kaupungissa tapahtuvaan vaikuttamistoimintaan.

Rakennetun ympäristön esteettömyys ja avoin asenne palvelevat kuntalaisten yhdenvertaisen osallisuuden toteutumista ja vähentävät ihmisten lokeroitua. Yhtäläillä esteettömyys on yhdenvertaista pääsyä kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään sekä yleisölle avoimiin tai tarjottaviin palveluihin ja tapahtumiin.

Oulun kaupungin vammaisneuvosto edistää vammaisten osallisuuden lisäämistä olemalla aktiivinen kaupungin eri palvelualueiden tarjoamien toimintojen saattamiseksi mahdollisimman esteettömiksi ja saavutettaviksi kaikille kuntalaisille. Vammaisneuvosto vaikuttaa yleisiin asenteisiin lisäämällä oikeaa tietoa vammaisten ihmisten elämästä. Oulun kaupunki on sitoutunut edistämään esteettömyyttä Passeli kaupunki kaikille -ohjelmalla (Rakennetun ympäristön esteettömyysstrategia ja toimintaohjelma 2020).

7 Vapaaehtoinen toiminta

Vapaaehtoinen toiminta on osallisuutta ja vaikuttamista omaan ja kanssaihmissen hyvinvointiin. Asukkaita kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, kanssaihmisistä ja ympäristöstä. Luovat voimavarat edistävät kaikkien asukkaiden hyvinvointia.

Vapaaehtoisen toiminnan tavoitteena on luoda konkreettisia mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnan uusille tavoille siten, että vapaaehtoiselle toiminnalle myönteiset asenteet muuttuvat käytännön toiminnaksi. Oulussa huomioidaan vapaaehtoisen toiminnan aktiivinen kehittäminen osana alueellisten verkostojen toimintaa. Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja oppilaitosten sekä nuorisotoiminnan rooli yhteistyössä perheiden kanssa on keskeinen. Toimintoja kehitetään elämäntapa-periaatteella, jossa lapset, nuoret, aikuiset, perheet ja ikäihmiset toimivat myös yhdessä. Erilaiset alueelliset tapahtumat ja tilaisuudet, virike- ja harrastetoiminnat, asukastupatoiminta ja kylätalot kutsuvat ja innostavat ympärivuotisesti kaikkia mukaan vapaaehtoiseen toimintaan. Vanhempien toiminta yhdessä, sekä mummu-pappa-kummitoiminta ovat esimerkkejä vapaaehtoistoiminnan sukupolvia yhdistävistä mahdollisuuksista.

Eri vapaaehtoistoimijoiden yhteistyötä edistetään ja tuetaan kehittämistoimintaa. Vapaaehtoistoimintaa on myös ennalta valmistelematon tiettyä tarvetta varten toteutettava toiminta. Kaikkia oululaisia kannustetaan myös itse ideoimaan, kantaa ja vastuuta ottavaan, tapauskohtaiseen ja kampanjamaiseen vapaaehtoistoimintaan.

8 Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen palvelujen kehittämisessä ja päätöksenteossa

---

Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen Oulun kaupungin toiminnassa perustuu lainsäädäntöön (kts. liite 1). Kuntalaisten tieto-, suunnittelu- päätös- ja toimintaosallisuutta toteutetaan ja kehitetään osana Oulun kaupungin asioiden valmistelua ja päätöksentekoa, palveluja sekä kehittämistoimintaa. Kuntalaisten, poliittisten päättäjien ja kaupungin toimijoiden vuorovaikutuksen lisääminen asioiden valmistelussa huomioidaan aktiivisesti asioiden vireille tulosta päätöksentekoon. Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen raportoidaan osana Oulun talouden ja toiminnan suunnittelua ja toteutumista. Toimivien käytäntöjen tieto ja osaaminen jaetaan aktiivisesti. Oulussa otetaan käyttöön kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen tilinpäätös.

Esimerkkejä kuntalaisten osallisuudesta ja vaikuttamisesta kaupungin toiminnassa tällä hetkellä:

- Kuntalaisaloitteen tekeminen (esim. aloiteoululle.fi -sivusto)
- Kyselyt toiminnan ja palveluiden kehittämiseksi
- Palvelutytytyväisyysmittaukset
- Asukas- ja keskustelutilaisuudet (mm. Oulun raadit)
- Mielipitteen esittäminen suunnitelmiin (mm. kaavoituksessa)
- Asuinalueiden kehittämishankkeet
- Verkko vuorovaikutus (esim. Ota kantaa.fi -sivusto)

Kuntalaisten osallisuuden muotoja: Tieto-osallisuus

- Kuntalaisten oikeus tiedon saamiseen ja tuottamiseen. Esimerkiksi kunnan tiedottaminen, kuntalaisten kuuleminen, kyselyihin vastaaminen ja palvelusitoumukset.

Suunnitteluosallisuus

- Kuntaorganisaation ja kuntalaisten välistä valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta. Esimerkiksi yhteissuunnittelu ja kaupunkifoorumit.

Päätösosallisuus

- Suora osallistuminen palvelujen tuottamista tai omaa asuinalueetta koskeviin päätöksiin.

Käyttäjädemokratia on päätösosallisuutta silloin, kun palvelun käyttäjille on delegoitu päätösvaltaa. Esimerkiksi kaupunginosan asukkaiden suoraan valitsema aluelautakunta, jolle valtuusto on delegoinut päätöksenteon.

Toimintaosallisuus

- Kuntalaisten omaa toimintaa elinympäristössään tai palveluja toimintayksiköissä. Esimerkiksi talkoovoimin toteutettavaa ympäristön kunnostusta ja ylläpitoa tai palvelujen tuottamista.

9 Viestintä, vuorovaikutus, koulutus ja tutkimus

Alueellisen toimintamallin viestintä on ihmisläheistä vuorovaikutusta. Kuntalaisten osallisuudesta ja vaikuttamisesta viestimisen tavoite on, että tieto saadaan kaikille asukkaille. Viestintä luo osaltaan edellytyksiä kuntalaisten mielipiteen ilmaisulle, julkiselle harkinnalle, omien näkökulmien ja teemojen esille nostamiselle yhteiskunnallisessa keskustelussa, valmistelussa ja päätöksenteossa.

Viestinnässä noudatetaan Oulun viestinnän periaatteita. Alueellisen toimintamallin viestintä toteuttaa osallisuuden ja vaikuttamisen toimintaa ohjaavia periaatteita.

Viestinnän laadullisia periaatteita ovat:

- Avoimuus ja vuorovaikutteisuus
- Selkeys ja ymmärrettävyys – viranhaltijan tulee puhua ja kirjoittaa selkeästi
- Aktiivisuus ja ennakointi
- Oikea-aikaisuus
- Monikanavaisuus
- Kohdentaminen

Viestintä kehittää tavoitteellisesti ja monipuolisesti kuntalaisten, poliittisten päättäjien ja kaupungin toimijoiden vuorovaikutusta asioiden vireille tulosta päätöksentekoon. Www-sivut sekä vuorovaikutteinen sosiaalinen media on osa perusviestintää. Tuetaan alueellista tiedottamista, mm. alueellisia asukaslehtiä.

Osallisuuden ja vaikuttamisen toimintamallia kehitetään järjestämällä koulutustilaisuuksia kaupungin työntekijöille. Koulutukset ovat osa kaupungin keskitetyn koulutuksen suunnittelua ja toteutusta. Koulutustilaisuudet sisältävät mm. tietoa kuntalaisten osallistumisesta suunnitteluun, vuorovaikutustaitojen edistämistä, viestintää, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskoulutusta.

Kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen kehittämisessä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulututkimusta.

10 Resurssit, arviointi ja mittarit

Alueellisen toimintamallin koordinoinnista vastaa Oulun kaupungin konsernipalveluiden kuntalaisvaikuttaminen ja yhteisötoiminta. Asukkaiden vapaaehtoiseen toimintaan myönnetään avustuksia, sekä erityisesti asukas- ja kyläyhdistysten toimintaa tuetaan. Asukastupien toimintaa tuetaan. Kaikkien avustusten ja tukien käyttö on ohjeistettua ja valvottua.

Luottamushenkilöistä koostuvan lähidemokratiatoimikunnan tehtäviä ovat:

1. toimii lähidemokratiaan liittyvien asioiden valmistelevana toimielimenä
2. seuraa ja arvioi Kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelmaan kirjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista tilinpäätöksen yhteydessä
3. tekee aloitteita ja esityksiä kaupunginhallitukselle lähidemokratiaa koskevista asioista
4. myöntää avustuksia ja toimintarahaa kaupunginhallituksen päättämien periaatteiden mukaisesti

Arviointi ja mittarit

Osallisuuden ja vaikuttamisen toimenpideohjelman arvioinnin tavoitteena on palvella Oulun kaupungin toiminnanohjausta, taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden kontrollia sekä toiminnan kehittämistä. Demokraattinen arviointi tekee osaltaan toimintaa näkyväksi. Arviointimalli sisällytetään Oulun työprosesseihin. Monipuolista tietoa luova yhdessä tekeminen, osaamisen jakaminen ja oppiminen on luonteeltaan jatkuvaa. Arviointi toteutuu kolmella tasolla: valtakunnan taso, kaupungin toiminnan taso sekä alueellisten verkostojen toiminnan taso. Osallisuuden ja vaikuttamisen toimenpideohjelman päätavoitteita mitataan, esimerkiksi kuntalaisten mahdollisuutta osallistua asioiden valmisteluun ennen päätöksentekoa. Arvioinnin painopiste on toiminnan laadullinen mittaaminen sekä toiminnan pitkäaikaisvaikutusten näkyväksi tekeminen. Laadullinen arviointi toteutetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen tilinpäätös

Kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen arvioinnin menetelmä, jolla mitataan osallisuuden ja vaikuttamisen toteutumista osana kunnallisten asioiden valmistelua ja päätöksentekoa, ohjelman muiden päätavoitteiden toteutumista sekä yhdistys- ja yhteisölliseen vapaaehtoistoimintaan osallistumista.

Liite 1: Lakeja, joihin kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen perustuu

Perustuslaki 14 § Vaali- ja osallistumisoikeudet

Jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä. Vaalikelpoisuudesta valtiollisissa vaaleissa on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään Suomen perustuslaissa. Jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä sen mukaan kuin lailla säädetään. Oikeudesta muutoin osallistua kuntien hallintoon säädetään lailla. Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Perustuslaki 20.2 §

Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Kuntalaki 27 §

Asukkaiden suora osallistuminen ja vaikuttaminen kuntayhteisössä. Kuntalain mukaisesti valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Kuntalaki 28 §

Kunnan asukkaan aloiteoikeus

Kunnan asukkaalla on oikeus tehdä myös kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet.

Nuorisolaki (27.1.2006/72)

Nuorisolaki velvoittaa kunnat kuulemaan nuoria päätöksentekoprosesseissa. Nuorisolain 8 §:n mukaan nuorilla tulee olla mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

Perusopetuslaki N:o 628 2 § 1 mom.

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ja antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Laki 980/2012 ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista.

Lain tarkoituksena on mm. parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnassa.

Vammaisten henkilöiden oikeudesta osallistua yhteiskunnalliseen elämään määrätään useissa kansainvälisissä sopimuksissa, toimintaohjelmissa ja julistuksissa, kuten:

- YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus
- Euroopan sosiaalinen peruskirja (ETS163)
- YK:n vammaisten henkilöiden mahdollisuuksien yhdenvertaistamista koskeva yleisohje (1993)
- Euroopan neuvoston Malagan ministerikokouksen (toukokuu 2003) antama vammaispoliittinen julistus ("Kohti täyttä osallistumista kansalaisina")
- Euroopan neuvoston vammaispoliittinen toimintaohjelma (2006)
- Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Suomen vammaispoliittinen ohjelma 2010–2015 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:4)

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.

Yhdenvertaisuuslaki 2004

Eurooppalainen peruskirja naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisyrittäminen otetaan huomioon asioiden valmistelussa, toimeenpanossa, seurannassa ja arvioinnissa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on tavoitteellista ja suunnitelmallista.

